

Inspirationshæfte til Hov! Hørte du det?

Illustrator:
Tove Krebs Lange

Velkommen til ÆllebælleMAJfortælle 2024

ÆllebælleMAJfortælle er en læsefestival for de allermindste i VestLÆSland - arrangeret af bibliotekerne i Kalundborg, Lejre, Odsherred, Ringsted, Slagelse og Sorø.

Hvert år i maj sætter bibliotekerne ekstra fokus på læselyst og sprogstimulering, to ting som følges ad. I 2024 er temaet natur.

Læs mere om ÆllebælleMAJfortælle på www.vestlaesland.dk eller på bibliotekets hjemmeside.

Kære jer

I denne folder finder I inspiration til, hvordan I kan udfolde årets bog "Hov hørte du det?" af Tove Krebs Lange. Årets tema er natur, og hæftet giver inspiration til forskellige aktiviteter, I kan lave i naturen sammen med børnene, uanset om du er pædagog eller forælder. Bagerst i dette hæfte finder I de pædagogiske læreplaner i forhold til natur.

God fornøjelsen med mariehønen og snudebillen.

Med venlig hilsen

Biblioteket

Gennem udeliv og naturoplevelser lærer børn om sig selv og verden, og man ved, at ophold i naturen har en positiv effekt på børns trivsel og læring.

Der er så mange muligheder når I bevæger jer udenfor i naturen. Naturen er varieret og foranderlig, og om det er sommer eller vinter, solskin eller regnvejr, er der altid noget at opleve for alle aldersgrupper.

Uanset om det er en tur i skoven, et besøg på stranden eller bare dét at udforske baghaven eller legepladsen, er der et væld af spændende og lærerige naturaktiviteter.

Mødet med naturen giver vigtige erfaringer i barnets første år. Det er nødvendigt for børn at bevæge sig, og motorikken bliver udfordret ved at være i naturen. Børn har brug for røre sig på forskellige måder for at udvikle sig. Og det er lige netop dét, naturen kan; inspirere til bevægelse, udvikle sanserne og styrke kreativitet, nysgerrighed og fantasi.

Dette inspirationskatalog er lavet til både forældre og fagprofessionelle.

Illustrationerne er taget fra bogen: Hov! Hørte du det? Af Tove Krebs Lange.

Godt at vide, når I skal ud i naturen

Naturen er et godt sted at lave aktiviteter. Her kan I få frisk luft, røde kinder og gode oplevelser. En vigtig huskeregel, inden I går ud, er at være mætte, varme og tørre.

Lad jer inspirere af denne huskeliste:

- Sko eller støvler som er gode at gå i og som passer til årstid og vejr
- Tøj i flere lag så I kan justere varmen
- Små snacks til pauser undervejs f.eks. frugt, boller, knækbrød eller små juice
- Drikkedunk til børn og voksne
- Vådservietter og papirlommetørklæder

Husk
solcreme om
foråret og sommeren!

Sø, å og hav

Børn elsker vand, og naturen giver rig mulighed for at opleve vandet på forskellige måder. Husk gummistøvler og tøj, der gerne må blive vådt, så gør det ikke så meget, hvis I bliver våde. Hav gerne et fiskenet, et stort glas eller en hvid bakke eller balje med, når I går ud.

Ideer til aktiviteter ved sø, vandhul og å

- Lyt til frøernes parringskald, der ofte kan høres på lang afstand og typisk i marts og april. Frøerne bor omkring de fleste vandhuller, og omkring april er det muligt at se haletudser i vandhuller, søer og åer.
- Hvilke dyr kan I se i vandet? Fang nogle af smådyrene fra vandet, og hæld dem op i store glas eller hvide bakker med lidt vand, så I kan se dem tæt på. Hvor mange forskellige dyr kan I finde?
- Find valnødder og lav en valnøddebåd af en halv valnød. Lav et lille vandløb i sandkassen eller find et lille vandløb i naturen. Hvilken valnøddebåd kommer først?

Hvis I fanger dyr for at se på dem helt tæt på, så husk at sætte dem ud igen.

Sø, å og hav

Aktiviteter ved strand og hav

- Læg jer på stranden med lukkede øjne, og lyt til kystens og havets lyde
Hvad kan I høre?
- Byg et flot sandslot med det I kan finde på stranden; tang, muslinger, sten osv.
- Find flotte sten, som I tager med hjem for at male på. Mal evt. fine insekter som mariehøns, bier, sommerfugle
- Lugt til tangen og smag på fingrene, efter de har været i havvandet.
Kan I smage saltet?
- Lav flotte billeder i sandet. Enten med det I kan finde på stranden eller ved at tegne i sandet

Havvand er saltvand
og smager meget
salt, mens sø- og
åvand er ferskvand,
som ikke er salt.

Smådyr

Tag på smådyrssafari i naturen omkring jer. Snak om de forskellige insekter. Hvorfor ser de mon ud, som de gør? Mariehønen er f.eks. rød for at vise andre dyr, at den er giftig. Men hvad med de andre smådyr?

Ideer til aktiviteter

- Hold et dyr/insekt i hånden. Det er med til at udvikle empati hos barnet. Lær barnet at være forsigtig, når det tager et lille dyr op i hånden.
- Snegle er langsomme dyr. Kan I se hvordan de bevæger sig? Se om I kan finde sneglespor f.eks. på vinduet eller muren. Der findes både snegle med hus og snegle uden hus.
- Find regnorme. Hvordan føles de i hånden? Grav et hul i jorden og se, om der dukker regnorme op. Tag dem op i hånden og kig på dem. Hvordan føles de? Måske ser I en død og indtørret regnorm. Hvordan føles den mon? Hvis en regnorm deles i to, kan den ikke leve videre som to regnorme. Så pas godt på regnormen.

I Danmark findes der knap 100 arter af landsnegle, og langt de fleste af disse bærer deres hus på ryggen.

Smådyr

- Insektbo: For at få flere insekter i haven eller på legepladsen, kan I bygge jeres eget insektbo.
- Leg med ord. Når I har samlet forskellige dyr, så snak om dyrene. Hvilket dyr er sødt? Hvilket dyr er blødt? Tal også med børnene om, hvordan de opfatter dyrene. Er de søde, ulækre eller farlige? Og hvorfor? Kan dyrene mon også være bange for os mennesker, og hvorfor?
- Digt en lille historie om de små dyr, I ser. Måske er mariehønen på vej på besøg hos sneglen? Eller måske skal myrerne på familieskovtur? Brug jeres fantasi, og lad gerne barnet digte med.

Træer i skove og parker

Der er mange forskellige træer i skoven, i parken eller ude i haven, men hvordan føles et træ? Er barken ru eller blød? Er det et gammel eller ungt træ? Er der grene eller kviste på det? Dufter det af noget? Prøv at kramme et træ – hvordan føles det?

Træer er forskellige, men har alligevel nogle ting tilfælles. Foroven er der grene, som har blade på om sommeren. Gran og fyr beholder deres blade hele året. Grantræets blade hedder nåle. Grenene sidder på en stamme, og rødderne holder stammen i jorden.

Ideer til aktiviteter

- Gå væk fra stierne i skoven og oplev noget anderledes. Lyt og mærk skovbunden. Gå på opdagelse som opdagelsesrejsende på et ukendt sted. Stå stille og lyt til skovens lyde. Hvad kan I høre?

Træer i skove, parker og haver

- Tag en god bog med ud under et stort træ, sæt jer godt til rette og læs bogen sammen under træets krone. Snak også om træets egen historie.
Hvor gammelt tror I at træet er?
Prøv at forestille jer alt det træet kan have oplevet igennem tiden.
- Plant et træ sammen og se det gro. Snak om, hvad det er for et træ, I planter. Kommer der frugter på? Hvem kommer til at bo i træet, når det bliver større? Snak også om, hvorfor det er vigtigt at have træer omkring os.
- Saml blade fra træer i jeres omgivelser. Lad bladene tørre mellem et par avissider, og læg dem i pres i et par uger.
Når bladene er tørre og presset, kan de limes ind i barnets helt egen bladbog. Skriv ud for hvert blad, hvilket slags træ bladet kommer fra. I kan også tage et billede af barnet ved siden af træet og klistre billedet ind ved siden af bladet. På den måde får barnet kendskab til mange forskellige træer og kan genkende dem igen.
- Stå ved et træ og se, om der er smådyr inde under barken.
Bor der myrer, edderkopper eller andet? Måske sidder der også en fugl eller et egern i træet?

Vind og vejr

Der findes ikke dårligt vejr, kun dårlig påklædning. Uanset hvordan vejret er, er der noget sjovt at opleve. Oplevelsen starter allerede indenfor, når I kigger ud af vinduet. Regner det, og skal I ud at hoppe i vandpytter? Sner det, og skal I ud at kælke eller bygge snemand? Eller skinner solen og er det måske så varmt, at I skal lege med vand og gå på bare tæer?

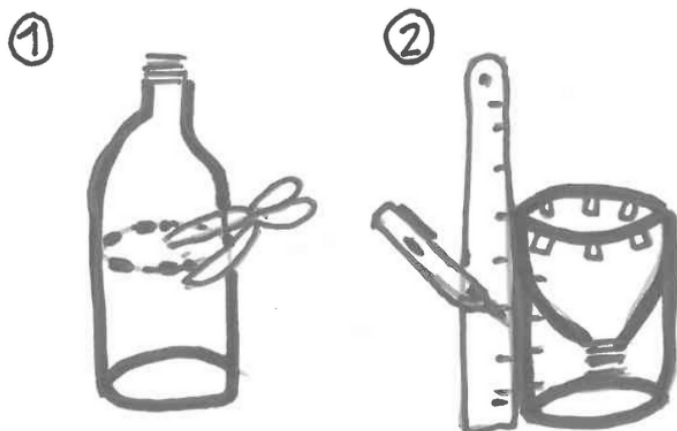
Ideer til aktiviteter

Frost og sne

- Lav iskunst på en tallerken ved at finde blade eller andet småt. Læg det på en tallerken. Hæld vand over og lad det fryse. Når det er frossent, kan isen tages ud af tallerkenen og hænges op i træernes grene
- Læg jer på ryggen og lav sneengle i den nyfaldne sne
- Gå på opdagelse i skoven, haven eller på legepladsen og se om I kan finde fodspor i sneen. Hvem har mon gået her? Sæt også jeres egne fodspor

Regn, vand og mudder

- Hop i mudder eller vandpytter. Hvordan er det mon at hoppe i vandpytter på bare tæer?
- Lav en regndans og prøv at få regnen til at stoppe
- Sæt jer i en vandpyt
- Lav jeres egen vandmåler af en tom plastikflaske. Skær toppen af og sæt den omvendt ned i flasken

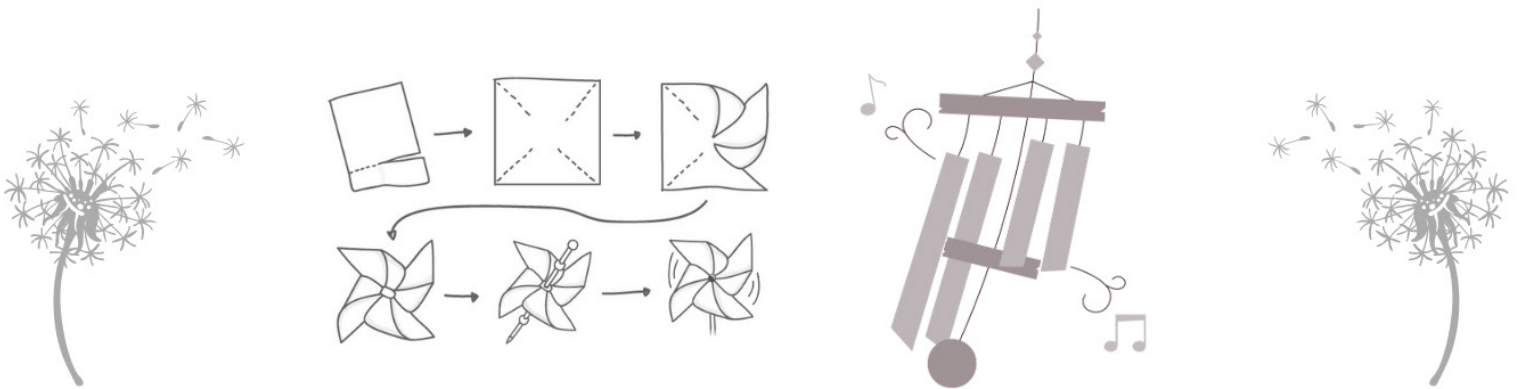

Vind og vejr

Vinden

Vinden er svær at se, men kan mærkes.

- Lav jeres eget vindspil af ting, I finder i naturen: skaller, små grene eller lignende. Hæng det op et sted udendørs, og lyt til "musikken", når vinden blæser.
- Lav en lille vindmølle af et stykke kvadratisk karton, et søm og en blomsterpind. Se, hvordan møllen snurrer i vinden.
- Pust mælkebøtter der er gået i frø og se, hvordan de små frø spredes.
- Flyv med drage og lad barnet holde dragen for at mærke vindens kræfter.

Naturen bevæger os

Bevægelse og fysisk aktivitet er vigtigt for børns udvikling og sundhed, ligesom det er med til at styrke kroppen. Og naturen har den egenskab også at kunne give mulighed for ro, nærvær og fordybelse.

Ideer til aktiviteter

- Læg jer på ryggen og kig op på skyerne. Fortæl, hvad skyerne ligner eller tag fem minutters afslapning.
- Børn kan lide at samle. Giv barnet en pose til at samle ting i fra naturen. Alternativt kan tingene puttes i en lomme. Undervejs kan I tale om hvad der gemmes i posen. Posen kan også bruges til sanseleg: Find en kastanje, et agern, en pind eller lignende. Kan barnet mærke, hvad der er i posen og finde noget magen til?
- Når I leger gemmeleg, kan I også træne begreberne: ovenover, nedenunder, det store træ, det lille træ mm. med barnet.
- Tag skoene af og mærk naturen med bare fødder. Måske har det regnet, så er det sjovt med fødder i mudder. Kilder bladene under fødderne?
- Find noget smukt, noget blødt, noget hårdt, noget der stikker – hvad som helst, der kan give mulighed for snak.

Børn, der er fysisk aktive, har større selvtillid, er gladere og har en større stresstærskel end inaktive børn.

Den lille kunstner

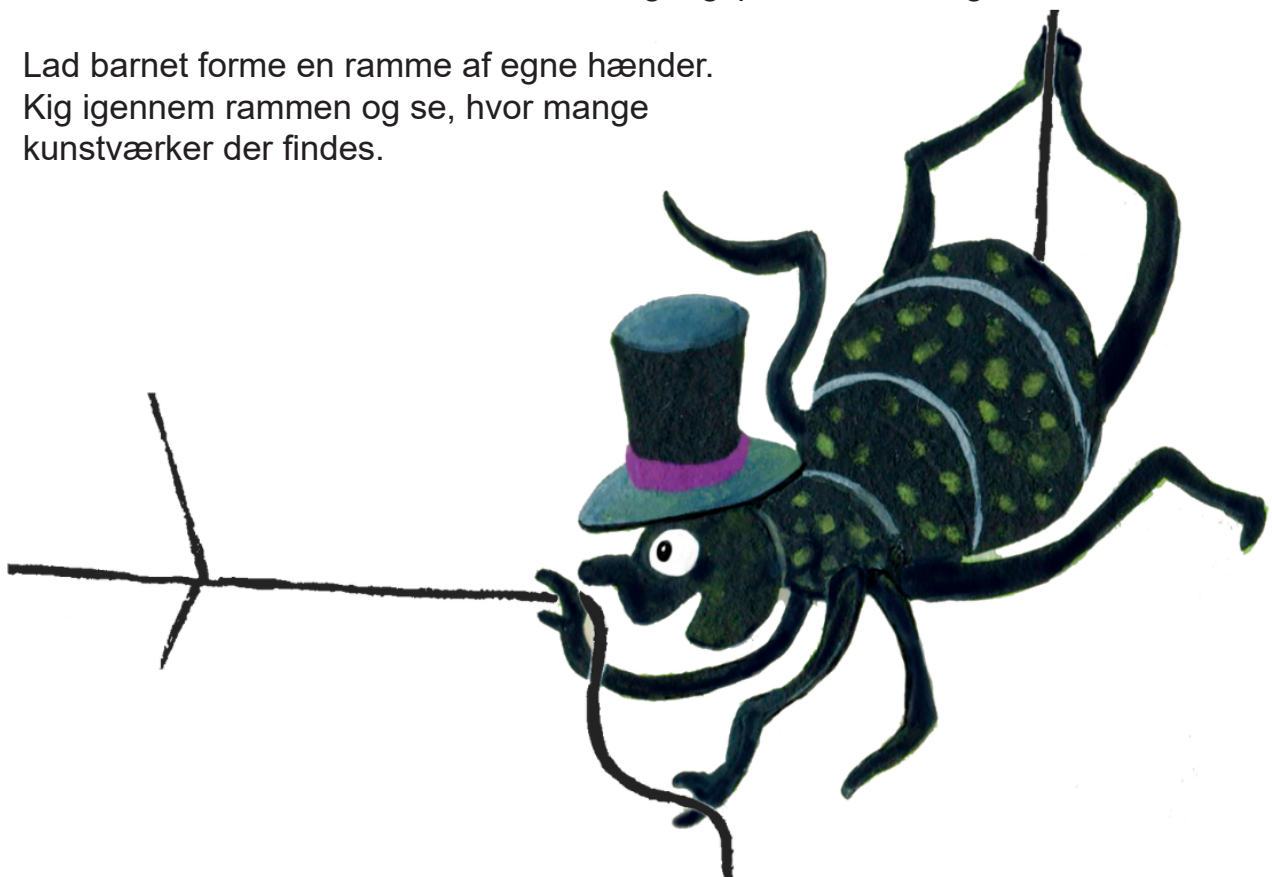
Naturen er et kæmpe skatkammer med masser af inspiration, når barnet laver egen kunst med naturens materialer.

Der er så mange ting, der kan samles op fra skovbunden, i krattet, på stranden osv. Barnet kan bruge grene, blomster og sten til at skabe smukke kunstværker i sandet, på træstubbe eller på papir.

At lave kunst med og/eller i naturen fremmer barnets forståelse for naturens skønhed, og giver barnet mulighed for at udtrykke sig kunstnerisk. Samtidig får barnet brugt mange sanser, er fysisk aktiv og fordyber sig.

Ideer til aktiviteter

- Lav eksempelvis Lille Peter Edderkop som kunstværk. Snak om hvordan edderkoppen ser ud og find noget i naturen, der kan bruges som edderkop, spind mm. Lad barnet bestemme.
- Find ting i naturen og lim dem op på et stykke pap/karton (tæppetape kan også bruges) og lav jeres eget naturpostkort. Besøg evt. det samme sted året rundt og se, hvor forskellige kortene bliver.
- Lav en kunstudstilling derhjemme, med ting, som I har fundet i naturen. Snak med barnet om hvad der er fundet, og hvor det er fundet. Måske kan I lave fantasi historier med udgangspunkt i udstillingen.
- Lad barnet forme en ramme af egne hænder. Kig igennem rammen og se, hvor mange kunstværker der findes.

Ekstra aktiviteter til fagpersonalet

Alle daginstitutioner og dagplejere har fået konkrete som gør, at de kan gå ud i naturen med børnene og opleve, hvad der er omkring dem.

Følgende er ideer til, hvordan konkreterne kan bruges:

- **Tøjklemmer**

Kan bruges til findeleg og til at træne begreberne; oppe, nede, under osv. På træklemmerne bindes et stykke af det røde silkebånd på. Sæt klemmerne forskellige steder i haven, på legepladsen, i skoven eller et andet sted. Lad nu børnene gå på et lille orienteringsløb. Snak også om, at klemmerne sidder oppe, nede, under osv.

- **Sorteringsbakke**

Læg de ting I finder i naturen i den hvide sorteringsbakke og snak om de ting, I finder. Er de bløde, hårde, flotte osv. At bruge sorteringsbakken giver et bedre overblik over de ting, børnene finder.

Ekstra aktiviteter til fagpersonalet

- **Bi**
Tag bien med på opdagelse. Tag bien med i skoven når I er på tur. Digt en lille historie sammen med barnet. "Når bien er i skoven elsker den at..."
Brug også bien til gemmeleg eller "tampen brænder" og lær om begreber.
Nu gemmer bamsen sig bag den store sten. Nu er bamsen oppe i det høje træ osv.
Bien fra "Hov! Hørte du det?" har fødselsdag. Hold en fødselsdagsfest for bien.
Hvad ønsker bien sig mon? Find gaver i naturen omkring jer eller lav jeres egen fødselsdagsleg.
- **Naturpostkort**
Brug det kraftige dobbeltklæbende tæppetape og kartonen. Sæt tapen midt på kortet. Lad børnene finde små ting i naturen og lad dem sætte det fast på tapen.
Ser kortet anderledes ud alt efter årstid?
- **Lup – se på smådyr**
Brug den grønne lup og gå på opdagelse i smådyrenes verden.
Kig på dyrene helt tæt på. Hvad kan I se?

Læreplaner

Læreplanstemaet "Natur, udeliv og science" handler om, hvordan det pædagogiske læringsmiljø kan understøtte, at barnet eksperimenterer og gør sig de første erfaringer med naturvidenskabelige tænke- og analysemåder.

Desuden skal det understøtte, at barnet arbejder med bæredygtighed og samspillet mellem menneske, samfund og natur. I kan læse mere om læreplanstemaet herunder.

Natur er den del af læreplanstemaet natur og naturfænomener, der handler om dyrs og planters udvikling, levevis og samspil i naturen og med mennesker. Det handler om grønne områder som f.eks. skov, strand, eng og legepladser, haver og parker.

Der er fastsat to pædagogiske mål for hvert læreplanstema. De to pædagogiske mål udtrykker sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børns trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Natur, udeliv og science

- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.
- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

Kilde: emu.dk

Vil du læse mere?

Ideer til bøger og links, der er gode at kende når I skal ud i naturen

- Kalle og Palle udenfor - En sær håndbog om alt det sjove, man kan lave udenfor af Aino Havukainen og Sami Toivonen
- Kom med ud i naturen af Emile Aastrup
- Der er insekter overalt af Britta Teckentrup
- Krible-Krable-Dyr, Du Kan Finde af Karin Hald
- Bumle - skovturen af Josefine Sundström
- Ud med ungerne - året rundt af Jonas Gylling Greve
- Et år i skoven af Emilia Dziubak
- Lotte i naturen - på skovtur af Sandra Grimm
- Krible krable - rim for de små af Lotte Salling

Denne folder er inspireret af følgende

- 150 gode grunde til at vi skal ud i dag! Af Friluftsrådet og Grønne Spirer
- groennespirer.dk
- borngroeratur.dk
- naturekspeditionen.dk
- friluftsradet.dk
- naturfamilier.dk
- farforlivet.dk

Her er en liste over ting i naturen, som det lille barn gerne skal nå at prøve, inden det kommer i skole/ børnehave.

Rør ved naturen

Mærk træets bark eller de glatte sten med fingrene, eller mærk græsset og sandet under fødderne om sommeren.

Smag på naturen

Smag på æbler, bær eller anden frugt, eller duft til de forskellige krydderurter. Hvordan dufter de?

Find ro i naturen

Lig på ryggen med lukkede øjne og lyt til naturens lyde. Eller lig på ryggen og kig på skyerne, der glider forbi på himlen.

Hold et dyr

Prøv først med de lidt mindre dyr som en snegl eller en mariehøne. Prøv så et lidt større dyr f.eks. en krabbe en vandmand eller en fisk.

Rør ved et dødt dyr

Hvordan mærkes en død regnorm eller en død fisk?

Lær om natur og miljø

Lær at passe på naturen. Gør det til en vane at samle op efter dig selv. Vær nysgerrig på det I ser i naturen.

Leg med vand

Hop i vandpytter.

Se på stjerner

Oplev stjernehimlen og månen.

Leg med mudder

Få mudder på fingrene.